

Cykl wykładów pt. „Lekcje naszych mistrzów” oraz seminarium dydaktyki akademickiej kierunków humanistycznych

A Series of Lectures Entitled “Lessons from Our Masters” and a Seminar on Teaching Methods in the Humanities

VIOLETTA JULKOWSKA

violetta.julkowska@amu.edu.pl

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0002-9025-5917

KATARZYNA BALBUZA

katarzyna.balbuza@amu.edu.pl

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0002-3105-3792

Na Wydziale Historii UAM w Poznaniu 17 marca 2026 został zainaugurowany cykl wykładów pod wspólnym tytułem „Lekcje naszych mistrzów”. Tematem cyklu jest refleksja wokół szeroko rozumianej dydaktyki akademickiej uprawianej przez historyków i historyczki dawnego Wydziału Humanistycznego, a następnie Instytutu Historii na Wydziale Historycznym UAM, w kontekście współczesnych praktyk kształcenia. Założeniem programowym było przypomnienie postaci dawnych historyków poznańskich w roli nauczycieli akademickich, widzianych z perspektywy ich uczniów i następców, którzy mogą podzielić się wspomnieniami na temat charyzmatycznej osobowości Mistrzów, ich specyficznego stylu pracy naukowej i postawy dydaktycznej.

Wykład inauguracyjny pt.: „Tymieniecki, Knapowska i inni, czyli początki akademickiej dydaktyki historii w Poznaniu w latach 1919–1939”, który wygłosiła prof. dr hab. Violetta Julkowska, nawiązywał do doświadczeń pierwszych lat po utworzeniu Uniwersytetu w Poznaniu, w tym do organizacji Seminarium Historycznego i zajęć prowadzonych w formacie, jakim

© 2026. The Author(s). Published by Adam Mickiewicz University in Poznań, 2026. Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons license (CC BY-SA 4.0) Attribution-ShareAlike 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

*Artykuł nadesłany: 22.03.2026; nadesłany po poprawkach: 05.06.2026; zaakceptowany: 9.06.2026.

w dwudziestoleciu międzywojennym było seminarium historyczne, traktowane jako jednostka naukowo-dydaktyczna. Działalność seminarium została zaprezentowana poprzez osoby jego twórców: prof. Kazimierza Tymienieckiego – wybitnego polihistora, cenionego mediewistę i zarazem kierownika Seminarium Historycznego w latach 1919–1939 oraz prof. Adama Skałkowskiego – historyka czasów nowożytnych. Obaj historycy zostali ukazani w kontekście istotnych dla nich tradycji historycznych i swoich mistrzów, którym w dużej mierze zawdzięczali swój styl pracy, swoje metody badawcze oraz kulturę historyczną. W przypadku prof. Tymienieckiego były to tradycje Uniwersytetu Jagiellońskiego, a w przypadku prof. Skałkowskiego tradycje Lwowa. Osobny wątek tego wykładu dotyczył pierwszych wykładów i ćwiczeń z dydaktyki historii prowadzonych w Poznaniu przez dr Wisławę Knapowską. W tym kontekście warto przypomnieć, że kształcenie studentów na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–1939 nawiązywało do misji tej uczelni, sformułowanej w momencie jego założenia. Misja oznaczała merytoryczne przygotowania nowych kadr dla odrodzonego w 1918 roku państwa polskiego, w tym zwłaszcza przygotowanie nauczycieli szkół średnich.

Trzecią postacią przywołaną podczas wykładu była dr Wisława Knapowska (1889–1956) prekursorka dydaktyki historii na Uniwersytecie Poznańskim i jedna z twórczyń podstaw polskiej dydaktyki historii w okresie dwudziestolecia międzywojennego obok Hanny Pohoskiej, Ewy Maleczyńskiej i Wandy Moszczeńskiej.

Idea wykładów z cyklu „Lekcje naszych mistrzów” narodziła się właśnie w związku z setną rocznicą, jaka minęła od wprowadzenia akademickiej dydaktyki historii w Poznaniu w postaci regularnych wykładów i ćwiczeń prowadzonych od jesieni 1925 roku na Uniwersytecie Poznańskim przez dr Wisławę Knapowską. Zajęcia akademickie z dydaktyki historii prowadzone przez dr Knapowską były jedną z pierwszych w czasach Drugiej Rzeczypospolitej realizacją rekomendacji Polskiego Towarzystwa Historycznego, które przyjęto w 1925 roku na Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich obradującym w Poznaniu. Wprowadzenie ich w życie w formie fakultatywnych zajęć z dydaktyki historii wyprzedziło organizacyjnie i programowo inne ośrodki w kraju. Prowadzone przez dr Wisławę Knapowską wykłady i ćwiczenia z dydaktyki historii były udaną próbą uporządkowania spraw kształcenia uniwersyteckiego przyszłych nauczycieli szkół średnich. Wykłady te miały status zajęć uzupełniających w latach 1925–1939, ale prowadzono je w ramach głównej jednostki dydaktycznej, jaką było seminarium historyczne na Uniwersytecie Poznańskim, kierowane przez prof. Kazimierza Tymienieckiego. Wykłady, a stopniowo także warsztaty i praktyki prowadzone przez Knapowską, gromadziły wielu studentów historii, dla których ostatecznym

celem zawodowym było otrzymanie uprawnień nauczycieli historii w szkołach średnich.

Inicjatorkami cyklu wykładów oraz towarzyszącego im seminarium dydaktyki akademickiej są prof. dr hab. Violetta Julkowska i prof. UAM dr hab. Katarzyna Balbuza — prodziekan ds. studenckich i kształcenia na Wydziale Historii UAM.

Kolejne wykłady z cyklu „Lekcje naszych mistrzów” będą odbywały się co drugi miesiąc, proponując refleksję wokół różnych perspektyw szerszego problemu, jakim jest dydaktyka akademicka i jej praktykowanie, które dotyczy wszystkich pracowników naukowo-dydaktycznych, a nie tylko wąskiego grona dydaktyków historii. Nazwa „Lekcje naszych mistrzów” nawiązuje do dydaktyki historii, rozumianej jako praktyka dydaktyczna połączona z refleksją teoretyczną, mocno zakorzenioną w wiedzy historycznej i naukach historycznych. Dlatego kolejne wykłady wygłaszać będą zapraszani przedstawiciele różnych Zakładów i Pracowni Wydziału Historii UAM.

Idea wykładów „Lekcje naszych mistrzów” została uzupełniona i pogłębiona poprzez organizację Seminarium Dydaktyki Akademickiej Nauk Humanistycznych, które odbyło się 22 kwietnia 2026. W tej formule wzięli udział akademicy dydaktycy historii i języka polskiego. Podejmowane tematy miały charakter interdyscyplinarny, koncentrując refleksję i dyskusję panelową uczestniczek i uczestników na przykładach dawnej i współczesnej akademickiej kultury dydaktycznej. W części pierwszej seminarium poruszono zagadnienie przemian akademickiej dydaktyki humanistyki, sięgając po studium przypadku konkretnych dydaktyków i omawiając ich koncepcje kształcenia akademickiego. Wprowadzeniem do dyskusji było przedstawienie przez moderatorkę seminarium prof. Violetę Julkowską kolejnych etapów zmian w akademickiej dydaktyce historii w latach 1925-1995 na przykładzie Poznania. Ta perspektywa została rozszerzona chronologicznie o wypowiedź gościa specjalnego seminarium – prof. Marię Stinię z Uniwersytetu Jagiellońskiego, która przywołała proces kształtowania się nowoczesnej dydaktyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w drugiej połowie XIX wieku. Z kolei prof. Beata Gromadzka z Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM zaprezentowała autorską reformę kształcenia polonistycznego Bożeny Chrzastowskiej, realizowaną w latach 80. XX w. W ujęciu teoretycznym od modelu historycznoliterackiego do edukacji interpretacyjnej. W dalszej kolejności prof. Katarzyna Balbuza z Wydziału Historii UAM przedstawiła postać dydaktyka i naukowca prof. Tadeusza Zawadzkiego, ze szczególnym uwzględnieniem metod dydaktycznych stosowanych przez tego wybitnego historyka starożytności. Tytuł wykład brzmiał: „Transfer modelu dydaktyki historii starożytnej w działalności prof. Tadeusza Zawadzkiego: między Poznaniem a Fryburgiem szwajcarskim”.

Drugą część seminarium otworzyła wystawa posterowa przygotowana przez dr Agnieszkę Smólczyńską i dr Magdalenę Lachowicz z kierunku Wschodoznawstwo na Wydziale Historii UAM: ukazująca proaktywne metody kształcenia i profesjonalizacji studentów.

Dyskusja w drugiej części seminarium przybrała charakter refleksji wokół własnej praktyki działania dydaktycznego jako odpowiedzi na współczesne wyzwania akademickiej dydaktyki kierunków humanistycznych. Dydaktyczka historii dr Justyna Budzińska zaprezentowała zajęcia: Laboratorium dydaktyki historii, dotyczące ewaluacji praktyk jako formy refleksji nad działaniem. Jako ostatnia wystąpiła dr Beata Niklewicz, dzieląc się własnymi dobrymi praktykami i doświadczeniami: Między innowacją a reaktywacją. O roli praktyki w akademickiej dydaktyce języka polskiego.

Seminarium było próbą rozszerzania refleksji historycznej i polonistycznej na akademicką praktykę dydaktyczną. Liczne dyskusje środowiskowe uzasadniają potrzebę budowania nowoczesnej refleksji nad dydaktyką akademicką w obrębie humanistyki.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że co do zasady dydaktyka akademicka stanowi integralną część pracy naukowo-dydaktycznej, a jej jakość jest funkcją badań naukowych prowadzonych przez pracowników, ich warsztatu badawczego oraz doświadczenia w przekazywaniu i upowszechnianiu efektów badań.

Efekty wypracowane podczas seminariów będą publikowane w czasopismach naukowych oraz w tomach monograficznych. W szczególnych kwestiach będą również przyjmowały formułę zaleceń dydaktycznych, przekazywanych do rad programowych kierunków humanistycznych.

Uczestnicy tego wydarzenia wyrazili na zakończenie przekonanie, że jakość procesu dydaktycznego przekłada się na sposób funkcjonowania uczelni akademickich jako jednostek badawczo-dydaktycznych, na ich markę i rozpoznawalność na rynku edukacji akademickiej.